

PHÊ PHÁN CÁI GỌI LÀ “PHÂN TẦNG XÃ HỘI HỢP THỨC”

Đỗ Thiên Kính

Tôi biết thông tin đăng trên Cổng thông tin điện tử (đăng ngày 07-4-2021) của Bộ Khoa học và Công nghệ (KH & CN) về việc: “**Lấy ý kiến về 44 hồ sơ đề nghị xét tặng Giải thưởng Hồ Chí Minh và Giải thưởng Nhà nước về khoa học và công nghệ đợt 6**”. Trong bản tin này có hồ sơ về cụm công trình số 25NN trong danh sách đề nghị xét tặng Giải thưởng Nhà nước về KH & CN với tiêu đề: “*Cụm Công trình: Cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội; Phân tầng xã hội hợp thức và công bằng xã hội ở Việt Nam hiện nay; Cơ cấu xã hội, phân tầng xã hội và phát triển xã hội bền vững*” (GS.TS Nguyễn Đình Tấn đại diện và 7 đồng tác giả kèm theo: GS.TS Trịnh Duy Luân, GS.TS Lê Ngọc Hùng, GS.TS Hoàng Bá Thịnh, TS Lê Văn Toàn, TS Nguyễn Thùy Linh, GS.TS Tô Duy Hợp, GS.TS Phạm Xuân Hảo).

Tôi đã đọc toàn văn “*Báo cáo tóm tắt công trình nghiên cứu khoa học*” trong hồ sơ về cụm công trình số 25NN. Do vậy, tôi (và một số đồng nghiệp khác nữa, đều ghi danh tính cụ thể) có ý kiến phê phán về cụm công trình 25NN như trình bày dưới đây.

Cụm công trình 25NN chủ yếu bao gồm 3 cuốn sách chính:

- Cuốn sách thứ nhất: “*Cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội*” NXB Lý luận chính trị, năm 2005 (Tác giả: Nguyễn Đình Tấn).
- Cuốn sách thứ hai: “*Phân tầng xã hội hợp thức và công bằng xã hội ở Việt Nam hiện nay*” NXB Chính trị quốc gia, năm 2015 (Tác giả: Nguyễn Đình Tấn và các tác giả khác).
- Cuốn sách thứ ba: “*Cơ cấu xã hội, phân tầng xã hội và phát triển xã hội bền vững*” NXB Lý luận chính trị, năm 2019 (Tác giả: Nguyễn Đình Tấn).

Sau khi đọc toàn văn “*Báo cáo tóm tắt công trình nghiên cứu khoa học*” trong hồ sơ về cụm công trình 25NN, tôi nhận thấy rằng khái niệm “*Phân tầng xã hội hợp thức*” là tư tưởng chính, là nội dung CỐT LÕI (NỀN TẢNG) trong cụm công trình này (đều được thể hiện qua 3 cuốn sách kể trên).

“Tư tưởng chính của cụm công trình là sự tổng tích hợp các lý thuyết cơ cấu chức năng, lý thuyết xung đột xã hội và lý thuyết dung hòa của các nhà xã hội học phương Tây giữa thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX về phân tầng xã hội; nó cũng đồng thời là những khái quát khoa học từ thực tiễn Việt Nam thời kỳ đổi mới, phát triển mà hình thành nên *những kiến giải mới về phân*

tầng xã hội hợp thức và phân tầng xã hội không hợp thức; coi phân tầng xã hội hợp thức tốt nhất để thực hiện công bằng xã hội, còn công bằng xã hội là “nhân lõi”, là cơ sở và trật tự hợp pháp, hợp lý của phân tầng xã hội hợp thức (Tôi - Đ.T.K in nghiêng).” (Nguồn: Báo cáo tóm tắt . . . tr. 2).

1. Thứ nhất: Về khái niệm (1) “*Phân tầng xã hội hợp thức*” là khái niệm CỐT LÕI, NỀN TẢNG trong cụm công trình 25NN

Tôi đã phê phán khoa học về cái gọi là “*Phân tầng xã hội hợp thức*” của đồng nghiệp GS.TS Nguyễn Đình Tấn, đăng trên Tạp chí Xã hội học, số 4 (128)/2014, tr. 74-81: “Trao đổi về nghiên cứu phân tầng xã hội ở Việt Nam hiện nay” – tác giả Đỗ Thiên Kính. Địa chỉ bài viết gốc của tôi trong trang chủ chính thức của Viện Xã hội học (Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam) dưới đây (hoặc ở file PDF “So 4_2014_Do Thien Kinh.pdf” đã tải đính kèm trong Phụ lục):

http://ios.vass.gov.vn/noidung/TapChiXHH/Pages/baiviet.aspx?ItemID=138&fbclid=IwAR3umWAKqG3fXDYI2xXdh7JwUvjWfJAS5OU7wJ1L_wTg_bNr7S_a_7a4xe4o

Bài viết phê phán trên đây của tôi từ năm 2014 đến nay (2021) vẫn còn nguyên giá trị phê phán. Bối cảnh và tóm tắt bài viết phê phán của tôi như sau:

Trong một bài viết đăng trên Tạp chí Xã hội học, số 3 (111)/2010, tr. 6-12, tác giả Nguyễn Đình Tấn đã tự mình tổng kết và đúc rút lại thành 5 đóng góp cho sự phát triển lý luận về Cơ cấu xã hội và Phân tầng xã hội ở Việt Nam trong quá trình nghiên cứu của ông (cho đến năm 2010). Do vậy, tôi đã đọc hầu hết những ấn phẩm công bố của ông về chủ đề phân tầng xã hội nhằm để phê phán ông về cái gọi là “*phân tầng xã hội hợp thức*”. Trong đó, có ấn phẩm là cuốn sách thứ nhất: “*Cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội*” NXB Lý luận chính trị, năm 2005 (Tác giả: Nguyễn Đình Tấn) trong cụm công trình 25NN đề cập ở trên. Tôi đã đọc đi đọc lại nhiều lần cuốn sách này trong quá trình viết bài phê phán ông.

Trong số 5 đóng góp của ông, có 3 đóng góp là 3 khái niệm mà tôi phê phán trong bài viết. Đó là 3 khái niệm: (1) “*Phân tầng xã hội hợp thức*” (PTXH-HT) và “*Phân tầng xã hội không hợp thức*” (PTXH-KHT), (2) “*Giai tầng xã hội*” và (3) “*Tầng lớp xã hội “ưu trội”*”. Qua sự phân tích, lập luận lô-gic và dẫn chứng, tôi đã chứng minh cả 3 khái niệm trên của ông là SAI. Cụ thể đối với khái niệm (1), tôi đã phê phán, phủ nhận và bác bỏ việc ông phân chia khái niệm “*phân tầng xã hội*” thành 2 khái niệm thành phần: “PTXH-HT” và “PTXH-KHT”. Khái niệm phân tầng xã hội là *duy nhất* và *không thể phân chia*

được. Đối với khái niệm (2) và (3), tôi sẽ trình bày ở ý kiến thứ hai tiếp sau. Để kết thúc nội dung tóm tắt bài viết phê phán của tôi đối với khái niệm (1), tôi đã viết:

“Do vậy, cái gọi là “PTXH-HT/KHT” cũng vẫn chỉ là *một*, mà *không thể phân tách được thành hai*.”

Tác giả Nguyễn Đình Tân không mô tả cụ thể là đã dựa trên cơ sở nào, quan niệm nào, và đại diện cho ai để đánh giá một phương thức *hình thành* là HT/KHT? *Có lẽ ông đã dựa trên nhận thức chủ quan của mình* để đánh giá vị hoàng tử/quân vương thuộc về cấu trúc xã hội-KHT, còn (các) hoàng tử/quan to thuộc về cấu trúc xã hội-HT. Trong khi đó, cả “hoàng tử/quân vương” và (các) “hoàng tử/quan to” (cùng với bộ máy quan lại triều đình phong kiến từ trung ương tới địa phương và chuẩn mực xã hội lúc ấy là “cha truyền con nối”) thì lại không cho là như vậy. Như thế, nếu *phương thức hình thành “HT/KHT” là nhận thức chủ quan của ông*, thì *điều đó không theo nguyên tắc tính khách quan* [tác giả Nguyễn Đình Tân đã vi phạm nguyên tắc tính khách quan], *yêu cầu khách quan trong nghiên cứu xã hội học*. Ở đây, *PTXH là thực tế khách quan, người nghiên cứu phải đứng ngoài xã hội để quan sát xã hội, không nên áp đặt ý kiến chủ quan của mình để phán xét và đánh giá về nó*. Dù cho PTXH có hình thành theo phương thức nào đi chăng nữa, thì đó cũng vẫn là *một con đường hình thành*. Thế nhưng tác giả Nguyễn Đình Tân đã phân chia thành 2 con đường *hình thành địa vị xã hội ở mỗi cá nhân*, trong khi nó tồn tại *thống nhất trong một con người và không thể phân chia được*. (Tôi - Đ.T.K in nghiêng)” (Nguồn: Đỗ Thiên Kính. *Trao đổi về nghiên cứu* . . . tr. 79)

Thế nhưng, theo tôi được biết, kể từ khi bài viết phê phán của tôi từ năm 2014 đến nay (2021), GS.TS Nguyễn Đình Tân (và 7 đồng tác giả trong cụm công trình 25NN) không hề có bất kỳ bài viết nào hồi âm, phản biện lại bài viết đó của tôi để bảo vệ quan điểm của mình (mặc dù ông đã biết bài viết phê phán đó ngay từ khi chưa in). Điều này chứng tỏ rằng, rất có thể ông lựa chọn thể hiện “im lặng là sự đồng ý” và do vậy, ông không thể phản biện trở lại được. Hoặc là, cũng có thể ông phớt lờ bài viết phê phán của tôi. Đồng thời, ngay từ khi bài viết phê phán của tôi chưa in, ông đã gọi điện thoại cho tôi thể hiện sự mong muốn tôi rút bài viết lại để không đăng bài viết phê phán đó, bởi vì nó ảnh hưởng đến công việc của ông. Tôi đã trả lời đại ý rằng tôi không đáp ứng được mong muốn của ông, bởi vì đây là bài viết phê phán khoa học nhằm làm cho khoa học phát triển, đặc biệt là lĩnh vực xã hội học ở Việt Nam; rằng Ông có thể gửi đăng bài viết phản biện lại bài viết của tôi (nếu ông có thể phản biện trở lại được). Về điều này, tôi đã nói với nhiều đồng nghiệp trong cơ quan cách đây vài năm. Tiếp tục, tôi được biết ông lại gọi điện thoại đến Tạp chí Xã hội học thể

hiện mong muốn Tạp chí không đăng bài viết phê phán của tôi, nhưng Tạp chí cũng không đáp ứng mong muốn của ông.

Kể từ bây giờ (2014) cho đến nay (2021), GS.TS Nguyễn Đình Tấn vẫn tiếp tục nghiên cứu dựa trên cơ sở cái gọi là “Phân tầng xã hội hợp thức”. Kết quả nghiên cứu mà ông đạt được là cụm công trình 25NN kể trên. Một trong ba công trình (trong cụm công trình 25NN) đề nghị xét tặng Giải thưởng Nhà nước đợt này là cuốn sách thứ nhất của ông “Cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội”. Ông đã tự đánh giá về giá trị của cuốn sách thứ nhất trong hồ sơ của Bộ KH & CN đề nghị xét tặng giải thưởng Nhà nước:

“Đây là một công trình khoa học độc đáo, có giá trị cao về mặt khoa học xã hội học. Nó là một thành tựu khoa học - "đặc sản" riêng biệt, đặc sắc của xã hội học Việt Nam thời mở cửa; nó là *một khái niệm [phân tầng xã hội hợp thức]* chưa có tiền lệ. [...]

[...] Đưa ra khái niệm mới về *cơ cấu xã hội*, "*phân tầng xã hội hợp thức*" - thành tựu khoa học nổi trội, tiêu biểu làm thay đổi nhận thức lý luận, [...], đóng góp mới về cách tiếp cận và phương pháp nghiên cứu về cơ cấu xã hội, phân tầng xã hội.” (Tôi - Đ.T.K in nghiêng).” (Nguồn: *Báo cáo tóm tắt . . .* tr. 6).

Nếu lời tự đánh giá của ông trên đây được kiểm nghiệm là đúng đắn, thì nên gọi đó là “phát minh” của xã hội học Việt Nam. Tiếp theo, nên đưa “phát minh” này vào thành tựu của xã hội học quốc tế bằng cách thêm mục từ “*Phân tầng xã hội hợp thức*” vào Từ điển Xã hội học quốc tế. Hoặc là, nên đưa mục từ này vào Từ điển bách khoa Việt Nam. Nếu đúng như vậy, thì cái gọi là “*Phân tầng xã hội hợp thức*” quả là "đặc sản" riêng biệt, “chưa có tiền lệ” và là “đặc sắc” (chữ dùng của ông) của xã hội học Việt Nam thật. Nhưng ngược lại, đối với tôi, cái gọi là “*Phân tầng xã hội hợp thức*” là một thứ “kỳ quặc” do ông tự nghĩ ra theo nhận thức chủ quan, tư biện của ông. Tôi đã chứng minh nó là SAI trong bài viết phê phán của tôi đã dẫn ở trên.

Lịch sử xã hội học Việt Nam đi sau thế giới hàng bao nhiêu năm và bây giờ có thành tựu còn rất khiêm tốn so với thế giới.

2. Thứ hai: Về khái niệm (2) “*Giai tầng xã hội*” và khái niệm (3) “*Tầng lớp xã hội “ưu trội”*” trong cuốn sách thứ ba

Trong cuốn sách thứ ba: “*Cơ cấu xã hội, phân tầng xã hội và phát triển xã hội bền vững*” NXB Lý luận chính trị, năm 2019 (Tác giả: Nguyễn Đình Tấn), ông cũng tự đánh giá về giá trị của khái niệm (2) và (3) như sau:

“[...] cuốn sách đã tổng kết và phát triển, nâng cao về cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội; hoàn tất sự đóng góp của tác giả suốt cuộc đời nghiên cứu và giảng dạy xã hội học ở Học viện [...].

Những định nghĩa khái niệm mới về *cơ cấu xã hội, phân tầng xã hội, cơ cấu xã hội – giai tầng xã hội, sự hình thành tầng lớp trung lưu, tầng lớp xã hội ưu trội* . . . sẽ là những cơ sở quan điểm, lý thuyết làm thay đổi nhận thức của các học viên cao học, nghiên cứu sinh cũng như đội ngũ học viên là cán bộ tham gia học tập các lớp cao cấp lý luận và cử nhân chính trị tại Học viện (Tôi – Đ.T.K nhân mạnh)” (Nguồn: *Báo cáo tóm tắt* . . . tr. 15, 16).

Trong cuốn sách thứ ba, ngoài khái niệm (1) “*Phân tầng xã hội hợp thức/không hợp thức*” (đã trình bày ở ý kiến thứ nhất) còn có khái niệm (2) “*Giai tầng xã hội*” và khái niệm (3) “*Tầng lớp xã hội “ưu trội*”. Như đã trình bày ở ý kiến thứ nhất trên đây, tôi cũng đã phê phán khoa học GS.TS Nguyễn Đình Tấn về hai khái niệm (2) và (3) trong bài viết phê phán đã dẫn. Trong bài viết, qua sự phân tích, lập luận lô-gic và dẫn chứng, tôi cũng đã phê phán, phủ nhận và bác bỏ cả 2 khái niệm này của ông.

Như vậy, bài viết phê phán của tôi đăng trên Tạp chí Xã hội học, số 4 (128)/2014, tr. 74-81: “Trao đổi về nghiên cứu phân tầng xã hội ở Việt Nam hiện nay” (tác giả Đỗ Thiên Kính) **đã thể hiện sự phủ định 3 đóng góp (trong tổng số 5 đóng góp) của GS.TS Nguyễn Đình Tấn trong quá trình nghiên cứu của ông (cho đến năm 2010).**

3. *Thứ ba: Về đạo đức nghề nghiệp, đạo đức nghiên cứu của GS.TS Nguyễn Đình Tấn*

Khái niệm (1) “*Phân tầng xã hội hợp thức*” và “*Phân tầng xã hội không hợp thức*” thể hiện như là một phán đoán/mệnh đề mang giá trị, một cụm từ mang sắc thái đánh giá rõ rệt (tức đánh giá cái gì/ai là hợp thức/không hợp thức - HT/KHT). Như đã phân tích trong bài viết phê phán của tôi ở trên, không biết tác giả Nguyễn Đình Tấn đã dựa trên cơ sở nào để đánh giá cái gì/ai là HT/KHT? Ông đã dựa trên *nhận thức chủ quan của mình* để đánh giá cái gì/ai là HT/KHT. Như vậy là sai với nguyên tắc “*trung lập về giá trị*” mà Max Weber đưa ra khi nghiên cứu xã hội học. Như thế, ông đã vi phạm, không theo nguyên tắc *khách quan, yêu cầu khách quan, trung lập, không thiên vị, không định kiến của nhà nghiên cứu*. Điều này đã vi phạm *đạo đức nghề nghiệp* của nhà nghiên cứu. Ở đây, phân tầng xã hội là thực tế khách quan, người nghiên cứu phải đứng ngoài xã hội để quan sát xã hội, không nên áp đặt ý kiến chủ quan của mình để phán xét và đánh giá về nó.

Tiếp theo, trong các ấn phẩm công bố của mình, tác giả Nguyễn Đình Tấn đều thể hiện nguyện vọng mong muốn bạn đọc góp ý, nhận xét và phê bình (ví dụ trong cuốn sách thứ nhất thuộc cụm công trình 25NN: “*Cơ cấu xã hội và phân tầng xã hội*”, tr. 8). Thế nhưng, khi bài viết phê phán của tôi trên đây công bố, ông đã không hề tiếp thu và không có ý kiến phản biện trở lại để bảo vệ quan điểm của mình. Điều này thể hiện giữa lời nói và việc làm của ông không nhất quán, “nói một đằng, làm một nẻo”. Điều này chứng tỏ ông *không trung thực*. Hơn nữa, ông còn gọi điện thoại (như đã trình bày trên đây), phớt lờ bài viết phê phán của tôi và vẫn tiếp tục nghiên cứu dựa trên cơ sở cái gọi là “Phân tầng xã hội hợp thức” trong những năm về sau (mặc dù biết mình sai). Hiếm có nhà nghiên cứu nào lại gọi điện thoại như ông. *Đạo đức nghề nghiệp, đạo đức nghiên cứu* không cho phép gọi điện thoại như vậy!

4. Thứ tư: Ý kiến phê phán của nhà xã hội học Phạm Văn Bích (PGS.TS Xã hội học, Viện Xã hội học, Viện Hàn lâm khoa học xã hội Việt Nam - đã nghỉ hưu). Dưới đây là ý kiến tôi nhận được từ ông Phạm Văn Bích qua email (ngày 07-6-2021). Tôi có lược bỏ một đoạn ngắn, thêm danh xưng và họ tên đầy đủ cho ông Nguyễn Đình Tấn (email viết tên “Tấn”, không có họ và tên đệm), còn lại là trích nguyên văn của ông Phạm Văn Bích. Tôi hoàn toàn đồng ý với nhận xét phê phán của ông Phạm Văn Bích:
-

“Nhận xét của Phạm Văn Bích

- Trước hết, ông Nguyễn Đình Tấn tự coi cụm từ "PTXH hợp thức - không hợp thức" là sáng tạo độc đáo của mình, chưa có tiền lệ v.v. Tuy nhiên, trong học thuật, không thể tự tuyên bố, tự xưng gọn lỏn, cộc lốc như thế là đủ, là xong, mà phải chứng minh điều đó thông qua một nhiệm vụ then chốt mà giới chuyên môn xã hội học gọi là "literature review" (tổng quan tình hình nghiên cứu). Nói thật vắn tắt, để giải quyết nhiệm vụ này, lẽ ra ông Nguyễn Đình Tấn phải đi tìm lại xem cho tới nay giới xã hội học trong và ngoài nước về phân tầng xã hội đã nghiên cứu được những gì? Trong số đó, thành tựu mà ông Nguyễn Đình Tấn có thể thừa kế là gì? Và trong số đó, những gì còn thiếu sót để ông Nguyễn Đình Tấn nghiên cứu lại? Những gì chưa nghiên cứu để ông Nguyễn Đình Tấn lấp chỗ trống kiến thức đó?

Vì ông Nguyễn Đình Tấn tự cho là mình đã đưa ra những từ mới, khái niệm mới (cứ tạm gọi như vậy), lẽ ra ông Nguyễn Đình Tấn phải chứng minh được rằng vốn từ vựng, bộ máy phạm trù khái niệm hiện có của thế

giới và Việt Nam còn thiếu những gì, khiêm khuyết ở đâu, cần bổ sung chỗ nào?

Nhưng thực tế ông Nguyễn Đình Tấn đã không hề đặt ra và không giải quyết được nhiệm vụ này, mà chỉ tự tuyên bố, tự nhận mình là độc đáo, chưa có tiền lệ v.v. và v.v.

- Tiếp nữa, [...] muốn chứng minh được cụm từ "hợp thức - không HT" là cái mới, phải chỉ ra được rằng chúng phản ánh những điều mà cả vốn từ vựng (phổ thông) lẫn thuật ngữ - khái niệm chuyên môn hiện có không phản ánh được. Vậy cụm từ trên mang lại điều gì mới và khác, và chúng có tác dụng nào mà vốn từ và khái niệm trước đây không có? Ông Nguyễn Đình Tấn không hề có minh chứng nào cho điều đó.

Vì [...] không nêu được sự mới mẻ và tác dụng của cái mình đưa ra, trong khi từ vựng tiếng Việt hiện nay và thuật ngữ chuyên môn xã hội học đã sẵn có nhiều từ, nhiều khái niệm có thể sử dụng, nên việc ông Nguyễn Đình Tấn đặt ra cụm từ "hợp thức - không HT" là thừa, hoàn toàn không cần thiết, mà chỉ là **"vẽ rắn thêm chân"**.

- Nhưng việc đặt ra những từ thừa đó của ông không vô hại, mà kéo theo những hậu quả nghiêm trọng. Thực chất cái ông gọi là "PTXH hợp thức" hoàn toàn lặp lại khái niệm "công bằng" đã có sẵn, còn "PTXH không hợp thức" chẳng phải cái gì khác hơn là "bất công xã hội". Vậy thì hành động mà ông Nguyễn Đình Tấn tự coi là độc đáo thật ra chỉ là và chính là đổi tên hiện tượng, chứ không hề mang chút gì sáng tạo, "độc đáo" hết! Hành động này đích thị cái mà tiếng Anh gọi là "phát minh lại chiếc bánh xe" (to reinvent the wheel), tức loay hoay vật vờ đi tìm cái mà nhân loại đã phát minh từ ngàn đời nay rồi!

Sự "thay tên, đổi cách gọi" này đã không dám gọi bất công là bất công, mà nói chệch đi thành "PTXH không hợp thức", tức là chỉ dùng uyển ngữ. Hậu quả là nó giảm thiểu tác động tiêu cực đến độc giả khi đề cập tới tình trạng mà gọi đúng tên là bất công xã hội, và theo nghĩa đó, nó đánh lạc hướng độc giả. Với quan chức các cấp, chắc chắn nói đến "PTXH không hợp thức" dễ nghe hơn là "bất công xã hội" ở địa phương mình!

Như vậy, ông Nguyễn Đình Tấn chỉ đổi tên hiện tượng, chứ nội dung mà các từ "PTXH hợp thức - không HT" nói đến vẫn là một, vẫn như "công bằng - bất công xã hội", cho nên hành động của ông Nguyễn Đình Tấn

chỉ là và chính là **đánh tráo khái niệm**. Hãy gọi sự vật bằng đúng tên của nó!

- Hơn nữa, PTXH vốn xưa nay là một khái niệm chuyên môn, một thuật ngữ mang tính mô tả thuần túy, chứ không hàm ý nhận xét, đánh giá. Còn cụm từ "hợp thức - không HT" thì mang sắc thái đánh giá rõ rệt. Bằng việc thêm các từ "hợp thức - không hợp thức" này vào thuật ngữ đó, *ông Nguyễn Đình Tấn đã vi phạm thô bạo nguyên tắc khách quan, trung lập, không thiên vị, không định kiến của nhà nghiên cứu* (Tôi – Đ.T.K in nghiêng).

Như vậy ông Nguyễn Đình Tấn đã lẫn lộn nghiên cứu với đánh giá, tìm hiểu với phán xét, và biến nhà khoa học thành nhà đạo đức học, người thuyết giáo luân lý (ví dụ lên án về mặt đạo đức cái gọi là "PTXH không HT"). Nếu quả thực việc nặn ra các từ "PTXH hợp thức - không HT" chưa có tiền lệ như ông Nguyễn Đình Tấn tự nhận, thì bởi vì những người làm khoa học đích thực không ấu trĩ đến mức *phạm sai sót sơ đẳng* như thế trong học thuật! (Tôi – Đ.T.K in nghiêng).

Tóm lại, việc đưa ra cụm từ "PTXH hợp thức - không HT" không hề độc đáo, không mang lại điều gì mới như ông Nguyễn Đình Tấn tự xưng, mà chỉ là một nỗ lực thô thiển nhằm cố tạo ra vẻ khác người. Thực chất nó là "vẽ rắn thêm chân" và đánh tráo khái niệm. Nhiều nhà nghiên cứu đích thực và am hiểu đã và đang chỉ trích, phê phán và bác bỏ nó."

5. Thứ năm: Về kiến thức xã hội học SAI trong hồ sơ của cụm công trình 25NN

5.1 GS.TS Nguyễn Đình Tấn có viết: “Tu tưởng chính của cụm công trình là sự tổng tích hợp các lý thuyết cơ cấu chức năng, lý thuyết xung đột xã hội và *lý thuyết dung hòa* của các nhà xã hội học phương Tây giữa thế kỷ XIX đầu thế kỷ XX về *phân tầng xã hội*; [...] mà hình thành nên những kiến giải mới về phân tầng xã hội hợp thức và phân tầng xã hội không hợp thức;” [...] “những người theo thuyết chức năng, những người theo thuyết xung đột, những người theo *thuyết dung hòa về phân tầng xã hội*; (Tôi - Đ.T.K in nghiêng)” (Nguồn: *Báo cáo tóm tắt* . . . tr. 2, 6). Vì không có *lý thuyết dung hòa về phân tầng xã hội*, do vậy quan niệm “phân tầng xã hội hợp thức, không hợp thức” là sự tổng tích hợp từ các lý thuyết này là vô lý và bịa đặt. Trong xã hội học, có *lý thuyết cơ cấu chức năng, lý thuyết xung đột xã hội*, chứ không hề có *lý thuyết dung hòa về phân tầng xã hội* của các nhà xã hội học phương Tây. Đây là *sai kiến thức cơ bản về xã hội học* của ông.

5.2 GS.TS Nguyễn Đình Tấn tự kê khai một tài liệu công bố là *bài báo nước ngoài*: “*Bài thứ hai: Phân tầng xã hội ở Việt Nam qua khảo sát một số tỉnh, thành phố. Tạp chí giáo dục và khoa học xã hội nhân văn; số 2, tháng 9/2015*” (Nguồn: *Báo cáo tóm tắt . . . tr. 12*).

Tôi nghi ngờ đó là bài báo nước ngoài, bởi vì cách ghi tài liệu như trên không thể hiện “yếu tố nước ngoài”. Cách ghi tài liệu công bố như trên thể hiện đó là công bố trong nước. Tôi đã kiểm tra qua Google và được biết một tạp chí của trường đại học ở Đà Nẵng có tên “gần gũi” với tên tạp chí đăng bài gọi là *bài báo nước ngoài* ở trên. Tuy nhiên, tôi vẫn chưa xác định được chính xác bài báo này công bố ở đâu (trong nước, hay nước ngoài)?

6. Thứ sáu: *Ý kiến phê phán của một số đồng nghiệp khác về cái gọi là “Phân tầng xã hội hợp thức” của GS.TS Nguyễn Đình Tấn*

Ngày 31-5-2021, tôi đã đưa tin về cụm công trình số 25NN của GS.TS Nguyễn Đình Tấn trong danh sách đề nghị xét tặng Giải thưởng Nhà nước về KH & CN lên trang Facebook cá nhân của tôi ([Facebook](#)) với tiêu đề: *Thư ngỏ gửi các đồng nghiệp khoa học xã hội và nhân văn, đặc biệt là xã hội học. Đồng thời, trước đó hơn 9 tháng (ngày 12-8-2020) tôi cũng đăng/post bài viết “Phê phán cái gọi là “phân tầng xã hội hợp thức” của GS.TS Nguyễn Đình Tấn lên trang Facebook cá nhân của tôi ([Facebook](#)).* Dưới đây là một số ý kiến phản hồi (bình luận) phê phán của một số đồng nghiệp viết bên dưới bức “*Thư ngỏ . . .*” và bài viết “*Phê phán . . .*” nêu trên. Tôi hoàn toàn đồng ý với những bình luận phê phán của các đồng nghiệp dưới đây.

Ngày 31-5-2021, ông Hong Nguyen CuaDai (Nguyễn Nguyên Hồng: Tiến sĩ, Giảng viên chính, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh - đã nghỉ hưu) viết:

“Vấn đề lợi ích và sự nể nang nhau, hoặc thờ ơ trong khoa học là nguyên nhân của sự ra đời không ít các công bố “giả khoa học” ở Việt Nam hiện nay. Ví dụ điển hình là “lý thuyết phân tầng hợp thức” ... của GS. Tấn. Bác bỏ cái sai trong khoa học là điều nên làm và cần phải làm của những người làm khoa học thực sự, đặc biệt trong trường hợp này [...]. Không thể chứng minh được thế nào là “hợp thức” và “không hợp thức”, lý thuyết này là con số không, làm lệch lạc các nghiên cứu về phân tầng xã hội, và nguy hiểm hơn, nếu kết quả của các nghiên cứu theo “lý thuyết” này được dùng làm cơ sở ban hành chính sách của Đảng và Nhà nước. Tôi ủng hộ việc đưa kiến nghị KHÔNG thông qua hồ sơ xét giải thưởng Nhà nước [bị viết nhầm thành giải thưởng HCM] trước khi tổ chức được một cuộc hội thảo xã hội học về phân tầng xã hội, ở đó GS. Tấn sẽ bảo vệ công khai cái gọi là “lý thuyết” của mình.”

“Đã gọi là lý thuyết khoa học thì phải vận dụng được trong nghiên cứu. Tuy nhiên, không có cơ sở khoa học nào, ví dụ, khi xếp ông A, bà B hoặc ai đó (có tài sản lớn) vào tầng nào, "hợp thức" hay "không hợp thức", bởi lẽ nhà nghiên cứu không thể xác định nguồn gốc những tài sản ấy được tạo ra do tham nhũng (không hợp thức) hay do lao động chân chính (hợp thức). Lấy những khái niệm mang tính phong trào và không thể chứng minh như "hợp thức, không hợp thức" làm khái niệm bản lề, lý thuyết của GS. Tấn rõ ràng là sai ngay từ điểm xuất phát. Sẽ là câu hỏi khó với GS. Tấn: Anh hãy phân tầng (xã hội) 1 tổ dân phố hay 1 lớp học viên trường chính trị tỉnh (X, Y...) xem ai ở tầng nào, hợp thức hay không hợp thức?”

“Bản chất của khoa học là bằng chứng và lập luận logic. Cái gọi là lý thuyết của ông Tấn không có cả 2 cái đó. Ngay cả cái gọi là "giai tầng" mà ông ấy sáng tạo ra chỉ là trò chơi ghép chữ của khái niệm "giai cấp" và "tầng lớp".

Ngày 31-5-2021, ông Nguyễn Chí Dũng (Phó giáo sư, Tiến sĩ, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh) viết:

“Tôi đã làm việc cùng GS. Tấn hơn 20 năm. Tôi hiểu những công hiến của GS. Nhưng nếu tập thể nào đề xuất tặng giải thưởng này thì cần thực sự xem xét lại. Còn nếu là đề xuất của GS. Tấn tự rút đi thì hơn. Đừng để cho các nhà khoa học có những ý kiến buồn như trên!”

Ngày 31-5-2021, ông Nguyễn Truyền (Nguyễn Đức Truyền: Tiến sĩ Xã hội học, Nghiên cứu viên chính, Viện Hàn lâm Khoa học xã hội Việt Nam - đã nghỉ hưu) viết:

“Nếu là công trình phục vụ chính trị thì cứ để hội đồng xét giải thưởng quyết. Nếu là công trình khoa học phải chứng minh tính khoa học thì nên mời học giả quốc tế tham gia phản biện.”

Ngày 12-8-2020, ông Le Minh Tiên (Lê Minh Tiên: Thạc sĩ Xã hội học, Giảng viên chính, Đại học Mở TP. Hồ Chí Minh) viết:

“Hợp thức/không hợp thức” là đưa “phán đoán giá trị” vào rồi, và vậy là sai nguyên tắc “trung lập về giá trị” mà Weber đưa ra khi làm nghiên cứu xã hội học!”

Ảnh trích dẫn những ý kiến phê phán của một số đồng nghiệp xã hội học:

Hong Nguyen CuaDai

Vấn đề lợi ích và sự nể nang nhau hoặc thờ ơ trong khoa học là nguyên nhân của sự ra đời không ít các công bố "giả khoa học" ở VN hiện nay, và ví dụ điển hình là "lý thuyết phân tầng hợp thức...của gs. Tấn. Bác bỏ cái sai trong khoa học là điều nên làm và cần phải làm của những người làm khoa học thực sự, đặc biệt trong trường hợp này, cái giả khoa học sắp được tôn vinh bằng giải thưởng HCM (?!). Không thể chứng minh được thế nào là "hợp thức" và "không hợp thức", lý thuyết này là con số không, làm lệch lạc các nghiên cứu về phân tầng xã hội, và nguy hiểm hơn, nếu kết quả của các nghiên cứu theo "lý thuyết" này được dùng làm cơ sở ban hành chính sách của Đảng và Nhà nước.

Tôi ủng hộ việc đưa kiến nghị KHÔNG thông qua hồ sơ xét giải thưởng HCM trước khi tổ chức được 1 cuộc hội thảo xã hội học về phân tầng xã hội, ở đó gs. Tấn sẽ bảo vệ công khai cái gọi là "lý thuyết" của mình.

Care · Reply · 3 d

Hong Nguyen CuaDai

Đã gọi là lý thuyết khoa học thì phải vận dụng được trong nghiên cứu. Tuy nhiên, không có cơ sở khoa học nào, ví dụ, khi xếp ông A, bà B hoặc ai đó (có tài sản lớn) vào tầng nào, "hợp thức" hay "không hợp thức", bởi lẽ nhà nghiên cứu không thể xác định nguồn gốc những tài sản ấy được tạo ra do tham nhũng (không hợp thức) hay do lao động chân chính (hợp thức). Lấy những khái niệm mang tính phong trào và không thể chứng minh như "hợp thức, không hợp thức" làm khái niệm bản lề, lý thuyết của gs. Tấn rõ ràng là sai ngay từ điểm xuất phát. Sẽ là câu hỏi khó với gs. Tấn: Anh hãy phân tầng (xã hội) 1 tổ dân phố hay 1 lớp học viên trường chính trị tỉnh (X, Y...) xem ai ở tầng nào, hợp thức hay không hợp thức?

Care · Reply · 3 d

Hong Nguyen CuaDai

Đỗ Thiên Kính Bản chất của khoa học là bằng chứng và lập luận logic. Cái gọi là lý thuyết của ông Tấn không có cả 2 cái đó. Ngay cả cái gọi là "giai tầng" mà ông ấy sáng tạo ra chỉ là trò chơi ghép chữ của khái niệm "giai cấp" và "tầng lớp". Và ông

 Nguyễn Chí Dũng
Tôi đã làm việc cùng gs Tấn hơn 20 năm. Tôi hiểu những công hiến của Gs. Nhưng nếu tập thể nào đề xuất tặng giải thưởng này thì cần thực sự xem xét lại. Còn nếu là đề xuất của Gs thì Tôi thấy Gs Tấn tự rút đi thì hơn. Đừng để cho các nhà khoa học có những ý kiến buồn như trên!
Chí Dũng vẫn coi mình là Bạn của Anh đấy A Tấn ah!

Love · Reply · 3 d   3

 Nguyễn Truyền
Nếu là công trình phục vụ chính trị thì cứ để hội đồng xét giải thưởng quyết. Nếu là công trình khoa học phải chứng minh tính khoa học thì nên mời học giả quốc tế tham gia phản biện

Like · Reply · 2 d

 Le Minh Tien
"Hợp thức/không hợp thức" là đưa "phán đoán giá trị" vào rồi, và vậy là sai nguyên tắc "trung lập về giá trị" mà Weber đưa ra khi làm nghiên cứu XHH!

Haha · Reply · 42 w   3

Kết luận

Để biết những ý kiến của các chuyên gia phê phán và bác bỏ về cái gọi là “phân tầng xã hội hợp thức” của GS.TS Nguyễn Đình Tấn, tôi đề nghị tổ chức *hội thảo khoa học* về chủ đề này. Hội thảo sẽ được thông báo rộng rãi cho mọi người tự do đến tham dự, và gửi thông báo đích danh cho tôi biết để tôi đến tham dự và phản biện. Trong hội thảo, GS.TS Nguyễn Đình Tấn sẽ bảo vệ công khai trước các đại biểu tham dự hội thảo về cái gọi là “phân tầng xã hội hợp thức” của ông. Đồng thời, đề nghị mời các *chuyên gia quốc tế* đọc và viết *nhận xét phản biện* về cái gọi là “phân tầng xã hội hợp thức” của ông.

Từ những phê phán ở trên, tôi đề nghị KHÔNG xét tặng Giải thưởng Nhà nước về KH & CN cho cụm công trình số 25NN kể trên của GS.TS Nguyễn Đình Tấn và 7 đồng tác giả. Sở dĩ như vậy, bởi vì cái gọi là khái niệm (1) “*Phân tầng xã hội hợp thức*” và “*Phân tầng xã hội không hợp thức*” là nội dung CỐT LÕI (NỀN TẢNG) trong cụm công trình số 25NN đã bị tôi phê phán và bác bỏ. Đồng thời tôi cũng phê phán và bác bỏ khái niệm (2) “*Giai tầng xã hội*” và (3) “*Tầng lớp xã hội “ưu trội”*” trong cụm công trình số 25NN. Tóm lại, tôi đã chứng minh trong bài viết phê phán của mình rằng cả 3 khái niệm trên đây trong cụm công trình của GS.TS Nguyễn Đình Tấn là SAI. Những nhận xét phê phán của các đồng nghiệp đã dẫn trong bài viết này cũng đều thể hiện điều này.

Nếu cụm công trình số 25NN trên đây được đề nghị xét tặng Giải thưởng Nhà nước về KH & CN ở cấp quốc gia (được đóng dấu son quốc huy công nhận sự “nguy/giả khoa học” của nó) thì thật là xấu hổ cho tác giả đại diện là GS.TS Nguyễn Đình Tấn. Đồng thời, hội đồng khoa học cấp cơ sở và cấp Bộ (Học viện Chính trị Quốc gia Hồ Chí Minh - Bộ chủ quản cụm công trình số 25NN) nên xem xét lại quyết định của mình về việc đề xuất cụm công trình số 25NN nói trên gửi tới Bộ KH & CN.

Phụ lục

Toàn văn bài viết phê phán khoa học: “Trao đổi về nghiên cứu phân tầng xã hội ở Việt Nam hiện nay”, tác giả Đỗ Thiên Kinh (Tạp chí Xã hội học, số 4 (128)/2014, tr. 74-81) đã tải đính kèm ở file PDF “So 4_2014_Do Thien Kinh.pdf” dưới đây:

So4_2014_Do Thien Kinh.pdf